

Робота на українській антарктичній станції «Академік Вернадський» у розпалі – там з березня працює 18-та Українська арктична експедиція (УАЕ). Її завдання сформульовані Державною цільовою науково-технічною програмою проведення досліджень в Антарктиці на 2011–2020 рр. Науковці прогнозують примхи погоди Південного полюсу, досліджують поклади корисних копалин, вивчають землетруси та популяції тварин і птахів тощо. Загалом план роботи зимівників містить 21 технічне завдання із шести напрямів.

Як зазначив голова Державного агентства з питань науки, інновацій та інформатизації В. Семиноженко, на полярників, які увійшли до складу УАЕ, в Україні покладаються великі сподівання. Він наголосив, що робота кожної Української антарктичної експедиції – це вагомий внесок не лише в наукову скарбничку України, а й у світову. Результати досліджень на льодовому континенті дуже важливі, адже Антарктида через циркуляцію атмосфери і вод Світового океану впливає на природу всієї Землі.

Наприклад, ученим 17-ї УАЕ під час геолого-геофізичних досліджень вдалося отримати нові дані щодо глибинної будови земної кори регіону та його мінерально-ресурсного потенціалу. Так, за підсумками геоелектричного зондування виявлено та нанесено на карту чотири зони з покладами нафти, загальна площа яких становить близько 900 кв. км. Крім того, українські дослідники також виявили поклади газогідратів, реальні запаси яких на 25–30 % перевищують розраховані раніше. Це дає можливість віднести вивчену ділянку до одного з перспективних родовищ газогідратів світу.

Під час роботи 17-ї УАЕ були проведені важливі біологічні дослідження, зокрема відкрито нові види безхребетних тварин, які притаманні тільки антарктичному регіону. Також закладено умовні межі трьох унікальних підводних екосистем, що будуть слугувати як перші біосферні заповідники. Також започатковано експеримент з моделювання впливу потепління клімату на реакцію місцевих безхребетних організмів.

Зазначимо, що винайдений раніше українцями унікальний метод розробки довгострокового прогнозу погоди дав змогу включити українську станцію до глобальної системи відстеження кліматичних змін. Надзвичайну вагу мають висновки наших учених відносно озону та деяких видів парникових газів щодо їхнього природного, а не як перед тим вважалось техногенного походження.

Слід нагадати, що саме наші співвітчизники під час своїх досліджень на Південному полюсі відкрили бактерії, які активно поглинають важкі метали.

В. Семиноженко наголосив, що недавно українські вчені повідомили про нове відкриття. Воно стосується унікальних властивостей меланіну, який

виробляється чорними дріжджами, висіяними із зразків, зібраних на вертикальних скелях о-ва Галіндез – це Українська антарктична станція «Академік Вернадський». Він зазначив, що згідно з дослідженнями, цитопротективна, стрес-протекторна та антипухлинна, імунномодуляторна дія «антарктичного» меланіну значно вища, ніж у меланіну іншого походження. За ефективністю дії він має ряд переваг, що робить його перспективною субстанцією для фармацевтичної промисловості.

Як стверджує голова Держінформнауки, участь у наукових експедиціях для проведення досліджень на Українській антарктичній станції «Академік Вернадський» для вітчизняних учених стає дедалі престижнішою. Інтерес до Антарктиди, наукових досліджень цього материка постійно зростає, а результати досліджень, проведених на Південному материка, набувають дедалі ширшого застосування.

Це простежується хоча б на прикладі активності наукових інститутів, які висловлюють свою готовність бути долученими до арктичних наукових проектів. На сьогодні Національний антарктичний науковий центр співпрацює з 29 провідними установами вузівської та академічної науки. Наукові установи на конкурсній основі мають змогу брати участь у реалізації наукових/науково-технічних проектів, спрямованих на виконання завдань та заходів Державної цільової науково-технічної програми проведення досліджень в Антарктиці на 2011–2020 рр.

На переконання голови Держінформнауки, Україна як антарктична держава вже відбулася: наша країна поки що витрачає значно менші кошти на дослідження Південного полюсу, ніж провідні світові держави, але результати дослідницької роботи українських учених за основними напрямками не поступаються результатам діяльності науковців економічно розвинутих держав. За словами В. Семиноженка, Україна й далі повинна нарощувати свою присутність в Антарктиді, розширювати дослідження на цьому материка. Для цього потрібно підтримувати цей напрям на державному рівні – а відповідна політична воля у керівництва нашої держави є.

Довідково. Після здобуття Україною незалежності Росія оголосила себе правонаступницею всіх антарктичних станцій, які належали Радянському Союзу. Як наслідок, Україна була позбавлена можливості продовжувати дослідження в Антарктиді.

Україна отримала станцію, вигравши міжнародний конкурс на використання колишньої британської антарктичної станції «Фарадей»: у лютому 1996 р. Україна придбала в Британії станцію за символічну ціну в один фунт стерлінгів і перейменувала її на «Академік Вернадський». Це

єдина українська антарктична станція. Вона розташована на о. Галіндез Аргентинського архіпелагу в Антарктиці. Станція працює цілий рік і є метеорологічною та географічною обсерваторією. Там по чергово працюють експедиції у складі метеорологів, фахівців з фізики атмосфери, сейсмологів, експертів з озону та геомагнетизму, біологів, спеціалістів з вивчення льодовиків. На сьогодні Україна самостійно спорядила та відправила на Південний полюс уже 18-ту арктичну експедицію.

Національний антарктичний науковий центр (НАНЦ) – державний оператор України в Антарктиці; державна науково-дослідна установа в структурі Державного агентства з питань науки, інновацій та інформатизації, яка забезпечує роботу української антарктичної станції «Академік Вернадський» та координує дослідження Антарктики українськими вченими. Центр організовує щорічні антарктичні експедиції на «Академік Вернадський».

У своїй роботі керується Державною цільовою науково-технічною програмою проведення досліджень в Антарктиці на 2011–2020 рр., яка затверджена постановою Кабінету Міністрів від 3 листопада 2010 р. № 1002.

На Антарктиді споруджено близько 40 міжнародних станцій, на яких у середньому працює 2–3 тис. науковців *(Брати участь у наукових дослідженнях в Антарктиці – престижно // Урядовий портал (<http://www.kmu.gov.ua>). – 2013. – 16.10).*